

GENEL İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ EĞİTİMİ

AYHAN KAYHAN
İŞ GÜVENLİĞİ UZMANI

ayhan.kayhan@hepimiz.com.tr



ACI GERÇEKLER... OLUMSUZ TABLO

- Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) raporlarına göre ülkemiz iş kazasının en fazla olduğu ülkeler arasında, Avrupa'da lider konumunda, dünya ölçeğinde de **3'üncü sırada** yer alıyor.
- Rapora göre, Türkiye'de **2010 yılında 62 bin 903 iş kazası** olmuş.
 - İş kazalarının yüzde **72'si, 50'den az işçi** çalıştıran işyerlerinde meydana geliyor.
- Her 6 dakikada bir iş kazası oluyor ve her 2.5 saatte bir 1 işçi sakat kalıyor. Bunlardan **1.000 kadarı ölümlü iş kazası**.
 - **Günde ortalama 3 işçi ölmüş.**

6331 SAYILI İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ KANUNU İLE İŞVERENLERİN YÜKÜMLÜLÜKLERİ...

- **Personeler İş Sağlığı ve Güvenliği Hakkında Bilgilendirme ve Eğitim verilmesi Yükümlülüğü,** (6331 Sayılı Kanun. – Md. 4, 16 ve 17. md.'ler)
- **İşyeri Risk Değerlendirme Yapma veya yaptıрма yükümlülüğü,** (6331 Sayılı Kanun. –10. ve 30. Md.'ler)
- **Acil Durum Planları hazırlama yükümlülüğü,**
 - (6331 Sayılı Kanun. –11. Md.)
 - Şeklinde devam ediyor...

İŞ KAZASI ve MESLEK HASTALIKLARI SONUCU HUKUKİ ve CEZAI SORUMLULUKLAR

İŞ KAZASI ve MESLEK HASTALIKLARI

6331 S. İSGK'na göre İŞ KAZASI; İşyerinde veya işin yürütümü nedeniyle meydana gelen, ölüme sebebiyet veren veya vücut bütünlüğünü RUHEN ya da BEDENCE özre uğratan olayı,

- 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununa göre; Meslek hastalığı: Mesleki risklere maruziyet sonucu ortaya çıkan hastalığı,

5510 S. SS ve GSSK'nda Meslek hastalığı ise; işçinin, çalıştığı işin niteliğine göre **tekrarlanan bir** sebeple veya işin yürütümü şartları yüzünden uğradığı, geçici veya sürekli hastalık, sakatlık veya ruhi arıza halleridir.

İş kazalarının %98 i, önlenabilir olaylardır.

Eğer gerekli tedbirler alınırsa bu kazalar vuku bulmaz.

Ancak %2 sı ise önlenemez kazalar olarak kabul edilmektedir. Bunlar, tabii afetler gibi, insan takatinin yetmediği sebeplerden dolayı meydana gelen kazalardır.

İŞ KAZALARINDA, TEHLİKELİ DURUM VE TEHLİKELİ HAREKET İLİŞKİSİ

TEHLİKELİ DURUM + TEHLİKELİ HAREKET (% 74.7)	T E H L İ K E L İ D U R U M (% 5.1)
<u>TEHLİKELİ HAREKET</u> (% 17.3)	ÖNLENE MEYEN (% 2.9)

İş kazası veya meslek hastalığı vukuunda AÇILAN DAVALAR

- Ceza davası
- Tazminat Davaları
 - Maddi tazminat
 - Manevi tazminat
 - Destekten yoksun kalma tazminatı
- SSK nin rucu davası

- Cezanın **MAKSADI**; Kişileri daha tedbirli, dikkatli, özenli olmaya,
- kanun nizam ve talimatlara uymaya, bilmediği işi yapmamaya sevk etmek
- Dolayısıyla **Kamu düzeninin bozulmasını önlemektir.**

CEZA DAVASI:

- Suçun BİLEREK ve SONUCU İSTENEREK işlenmesine **KASIT** denmektedir.
- Suçun **bilerek fakat sonucu istenmeden** işlenmesi haline **TAKSİRLİ SUÇ** denmektedir.
- İş kazaları sebebiyle oluşan suçlar, ev kazalarında, trafik kazalarında olduğu gibi taksirli suçlardan sayılmaktadır.

CEZA DAVASI:

- .Tedbirsizlik
- .Dikkatsizlik
- .Meslek ve sanatta acemilik.(Yasal görevleri bilmemek ve yapmamak.)
- .Kanun nizam emir ve talimatlara aykırı davranmadan kaynaklanan suçlardır.

CEZA DAVASI:

Olay sonucunda, işçinin 10 gün ve daha az işinden gücünden geri kalması (Rapor alması) durumunda, KAZAZEDE ŞİKAYET EDERSE ceza davası açılır. Kişinin işinden gücünden geri kalması(Rapor alması) 10 günden daha fazla olursa (Kamusal niteliği olan bir suç sayıldığından) şikayet olmasa bile C.Savcısı tarafından kamu davası açılır. Bu davalar neticesinde, kusurlular kusurları oranında hapis ve para cezaları ile cezalandırılırlar. Kazalar sonucunda kimlerin hangi oranlarda kusurlu olduğu mahkeme safhasında bilirkişiler marifetiyle tespit edilir.

CEZA DAVASI:

Yaralanma durumunda uygulanır.

TCK 459 geređi

3ay-30ay arasında ceza

Bir ölüm durumunda ceza uygulanır

TCK 455 geređi

2 sene- 5 sene arasında

Birden fazla ölüm veya ceza uygulanır.

TCK 455 geređi

4sene-10 sene arasında

Eğer yaralama olayı yangın, infilak, batma, deniz kazası,umumi bir tehlike, musibetlere sebebiyet verme neticesinde hayati tehlike hasıl olursa 6ay-5 seneye kadar hapis

**Ölüm vukua gelirse (AĞIR CEZA)
TCK 383 geređi**

0-5 sene arasında ağır hapis

TAZMİNAT DAVALARI:

- Tazminat davaları, kişilerin veya Kuruluşların **uğradığı zararın tazmin edilmesini** hedefler.
- Genel manada, meydana gelmiş olan zararlar; işçi işveren ve üçüncü şahıslar tarafından, kusurları oranında tazmin ettirilir.
- Ancak bir istisnai durum söz konusudur. Eğer Kaza, kaçınılmazlık sebebiyle meydana gelmiş ise, kaza ile ilgili herhangi bir kişinin veya Kuruluşun kusuru bulunmuyor ise, bu zararın belli oranlarda işçi ve işveren tarafından çekilmesi gerekmektedir. İşverenin bu yükümlülüğüne **kusursuz sorumluluk** denmektedir.
- İş Kazalarından dolayı tazminat davası, olayın meydana gelmesinden veya olayın fark edilmesinden itibaren **10 yıl** içinde açılması gereklidir. Aksi halde zaman aşımına uğramış olur.

Maddi Tazminat:

- **İş göremezlik tazminatı** : Bu tazminat, kişinin uğramış olduğu **gelir kaybı ve yıpranma** sebebiyle ödenmesi gereken bir tazminattır.
- İş göremezlik tazminat hakkı, Borçlar Kanununun 46. Maddesi gereğince doğmaktadır. İş Göremezlik tazminatını almak için ancak Kazaya uğrayan dava açabilir. Yakınları veya bir başkası dava açamaz.
- İş göremezlik tazminatının hesabında, kazazedenin yaşı, aldığı ücret ve maluliyet oranı etkilidir. Kazazedenin **yaşına, aldığı ücrete ve maluliyet oranına** göre alacağı tazminat hesap edilir.

Maddi Tazminat:

■ **Destekten yoksun kalma tazminatı** : İş kazası veya meslek hastalığı sonucunda kişinin ölmesi durumunda, bu kişi hayattayken destek verdiği kişilerin, bu desteklerini yitirmiş olmaları dolaysıyla, bunun tazmin edilmesi için açılan davalardır.

■ Bu dava, Borçlar kanununun 45. Maddesinde son fıkrasında belirtilen “ölüm neticesi olarak diğer kimseler müteveffanın yardımından mahrum kaldıkları takdirde, onların bu zararını de tazmin etmek lazım gelir” şeklinde ifade edilmiş olan hak dolaysıyla, kişinin yakınları tarafından açılır. Tespit edilecek tazminat miktarı peşin ve toptan olarak hak sahibine ödenir.

Manevi Tazminat:

- **Manevi tazminat; Duyulan elem ve acı ruhsal dengenin bozulması, yaşama sevincinin azalması** sebebiyle Borçlar Kanununun 47 maddesi gereğince verilen tazminattır.
- Borçlar kanunu 47. Maddesinde "Hakim, hususi halleri nazara alarak cismani zarara duğar olan kimseye, yahut adam öldüğü taktirde ölünün ailesine, manevi zarar namıyla adalete muvafık tazminat verilmesine karar verebilir" şeklinde manevi tazminat hakkını ifade etmektedir.
- Dava bu maddede belirtilen hak dolaysıyla, kazazede veya ölümü durumunda **ölünün yakınları tarafından** (veya manevi zararını ispat edebilecek diğerk kişiler tarafından) açılabilir.

- Tazminat; Kazazede veya zararı ispat eden kişiye ödenir
- **Manevi tazminatın bölünmezliği** sebebiyle bütünü için dava açılması gerekir, fazlaya ait hakkı saklı kalmak şartıyla dava açılmaz. Ancak **bilahare zarar büyümüş ise** bu kısım için yeniden dava açılabilir.

Manevi Tazminatın belirleme kriterleri

Manevi tazminat miktarı:

- **zararın büyüklüğüne,**
- **Mağdurun ekonomik durumuna ve**
- **İşverenin ekonomik durumuna göre**
- **Hakim tarafından takdir** edilir.

SSK tarafından açılan Rucu davası:

- Bir iş kazası veya meslek hastalığı sonucunda, meydana gelen maddi kayıplar, SSK tarafından karşılanır.
- SSK, yaptığı masrafları, Sosyal Sigortalar Kanununun **26. Maddesi ve 10. maddesi** gereğince olaydaki kusurları oranında İşverene, Üçüncü Şahıslara veya **işçiye** rucu edebilir.
- Bu sebeple, SSK, olayda kusurlu olan kişilerden tazmin etmek için rucuan alacak davası açar.
- Sosyal Sigortalar Kanununun 111. Maddesi gereğince, bağışlanmaz kusuru sebebiyle iş kazasına veya meslek hastalığına uğrayan sigortalıya verilecek olan geçici iş göremezlik ödeneği ve sürekli iş göremezlik geliri, bu kusurun derecesine göre, Kurumca yarısına kadar eksiltilebilir denmektedir. Kurum bu uygulamayı Müdürlüklerde kurduğu üçlü komisyonlar marifetiyle, işçinin ekonomik durumunu de göz önünde bulundurarak uygulamaktadır.
- Ancak işçinin ölümü durumunda, sigortalının kasıt veya kusurundan dolayı, ölenin hak sahiplerine rucu davası açamaz.(Md.26)

- 5510 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun **10. Maddesi** gereğince, işçi sigortasız çalıştırılırken kazaya uğradiysa 26. madde hükümlerine bakılmaksızın meydana gelen zarar işverene ödettilir.

İŞ KAZASI VE MESLEK HASTALIĞININ BİLDİRİLMESİ

- **(5510 SGK Madde 13, 14)**

İşveren,
İş kazasını kolluk kuvvetlerine derhal bildirecektir.
İş kazasını vuku bulduğu tarihten itibaren,
Meslek hastalığını öğrendiği tarihten itibaren üç (3) işgünü içinde
Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirecektir.

- **(4857 İK Madde 77)**

İşveren,
İş kazasını vuku bulduğu tarihten itibaren,
Meslek hastalığını da tespit edildiği tarihten itibaren iki (2) işgünü
içinde,
Bakanlık İl Müdürlüğüne bildirecektir.

İDARİ PARA CEZASI: 1.250 TL

İŞ KAZASI VE MESLEK HASTALIĞININ BİLDİRİLMESİ

■ (6331 İSGK Madde 14)

İşveren,

İş kazalarını, kazadan sonraki üç (3) iş günü içinde(m.14/2.a), Meslek hastalıklarını, işyeri hekimi veya sağlık hizmeti sunucuları tarafından kendisine bildirim yapılmasıyla öğrendiği tarihten itibaren üç (3) iş günü içinde, Sosyal Güvenlik Kurumuna bildireceklerdir (m.14/2.b)

İDARİ PARA CEZASI: 2.000 TL

İşveren;

Bütün iş kazalarının ve meslek hastalıklarının kaydını tutacak, gerekli incelemeleri yaparak raporlar düzenleyecektir. (m.14/1.a)

Yaralanma veya ölüme yol açmayan ancak, işyerinde zarara yol açan veya çalışana, işyerine, iş ekipmanlarına zarar verme potansiyeli olan olayları inceleyerek rapor düzenleyeceklerdir. (m.14/1.b)

İDARİ PARA CEZASI: Her bir yükümlülük x 1.500 TL

Sağlık hizmeti sunucuları kendilerine intikal eden iş kazalarını, yetkilendirilen sağlık hizmeti sunucuları ise meslek hastalığı tanısı koydukları vakaları en geç on gün içinde Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirir. (m.14/4)

İDARİ PARA CEZASI: 2.000 TL (Sağlık Hizmeti Sunucuları)

İş sağlığı ve güvenliği konusunda devlet, işçi ve işveren kesiminin birbirinden farklı ancak birbirini tamamlayan görevleri vardır.

DEVLET



**MEVZUAT YAPMA, TEŞKİLATLANMA,
DENETİM, YAPTIRIM UYGULAMA**

İŞVEREN



ÖNLEM ALMA

İŞÇİ



ALINAN ÖNLEMLERE UYMA

SORUMLULUK



HUKUKİ SORUMLULUK



CEZAİ SORUMLULUK



Hukuki sorumluluk

- **İşverenin hukuki sorumluluğu**
 - İSG sorumlularının hukuki sorumluluğu
 - (örn: Hekim mesleki sorumluluk)
 - İşveren vekillerinin, işyeri birimlerinin (örn. İK) hukuki sorumluluğu

(Genel olarak işverene karşı)



İşçinin hukuki sorumluluğu

- Genel olarak işverene karşı;
 - Talimatlara Uyma Borcu,
 - Özen Ve Sadakat Borcu,
 - Birlikte kusur.



CEZAİ SORUMLULUK

İŞVERENİN CEZAİ SORUMLULUĞU

- Yönetim yetkisini kullanan işveren (somut-soyut işveren)
- İşveren vekilleri (Müdür, şef, ustabaşı, formen)
 - Kazaya neden olan işçiler,
 - İşyeri birimleri (İK ?)
- İSG uzmanları (Hekim, Mühendis-teknik elemanlar),
 - OSGB' ler



TEŞEKKÜRLER....

Ayhan KAYHAN
HEPİMİZ OSGB
İş Güvenliği Uzmanı
ayhan.kayhan@hepimiz.com.tr

GSM: 0 532 156 07 91